

המבנה הפוליטי של רומניה

רומניה היא רפובליקה דמוקרטית. הרשות המחוקקת של הממשל הרומני מורכבת משני בתים: הסנאט, שבו יש 137 חברי פרלמנט (נכון לשנת 2005), וה"קאמרה דפוטצילור" ("בית הנבחרים") שבו יש 334 חברים (נכון לשנת 2009). מדי ארבע שנים נערכות בחירות לשני הבתים.

הנשיא, ראש הרשות המבצעת, נבחר כל חמש שנים. הוא ממנה ראש ממשלה, שמרכיב לאחר מכן את חברי ממשלתו. ממשלה זו צריכה לקבל את אישור הפרלמנט.

במרכז-שמאל המפה הפוליטית נמצאות **המפלגה הסוציאל-דמוקרטית (PSD)** וה**מפלגה השמרנית (PC)**, שהתמודדו במערך אלקטורלי משותף בשתי מערכות הבחירות האחרונות. במרכז-ימין פועלות **המפלגה הליברלית הלאומית (PNL)** וה**מפלגה הדמוקרטית-ליברלית (PDL)**. בימין המפה נמצאת **מפלגת רומניה הגדולה (PRM)** הלאומנית, אשר כשלה לעבור את אחוז החסימה בבחירות האחרונות. מפלגה נוספת UDMR – מייצגת את המיעוט ההונגרי הגדול.

שיטת הבחירות היא יחסית-רשימתית – המדינה מחולקת למחוזות בחירה, שגודלם נע בין 4 ל-29 קיים אחוז חסימה של 5%.

נשיאי רומניה נבחרים בבחירות ישירות על-ידי כלל האזרחים לתקופת כהונה של חמש שנים. נשיא רשאי לכהן לא יותר משתי תקופות כהונה רצופות. הנשיאים נבחרים בשיטת רוב בשני סיבובים (majority-runoff): אם אף מועמד לא זוכה ברוב של הקולות (מעל 50%) מתקיים כעבור שבועיים סיבוב שני בו מתמודדים שני המועמדים המובילים. בבחירות האחרונות התמודדו 12 מועמדים. הנשיא נבחר בסיבוב השני.

פרלמנט-שני בתים

שם מקום	בית תחתון	בית עליון
סנאט	בוקורשט	Senat Camera Deputatilor
(גודל (מספר הנציגים	334	137
זמן כהונה בשנים	4	4
מס' מפלגות	5	5
אחוז נשים	11.4%	5.8%

תוצאות שתי הבחירות האחרונות לפרלמנט (בית תחתון)

28.11.2004		30.11.2008		שם המפלגה
מספר מושבים	תמיכה באחוזים	מספר מושבים	תמיכה באחוזים	
112	31.5	115	32.4	המפלגה הדמוקרטית-ליברלית PDL
		65	18.6	המפלגה הליברלית הלאומית PNL
132	36.8	114	33.1	סוציאל-דמוקרטים PSD
				המפלגה השמרנית PC
22	6.2	22	6.2	איחוד המיעוט ההונגרי UDMR
48	13.0	0	3.2	מפלגת רומניה הגדולה PRM
18		18		אחרים (מיעוטים)
332		334		סה"כ

שיטת הבחירות לנשיאות

נשיאי רומניה נבחרים בבחירות ישירות על-ידי כלל האזרחים לתקופת כהונה של חמש שנים. נשיא רשאי לכהן לא יותר משתי תקופות כהונה רצופות. הנשיאים נבחרים בשיטת רוב בשני סיבובים (majority-runoff) אם אף מועמד לא זוכה ברוב של הקולות (מעל 50%) מתקיים כעבור שבועיים סיבוב שני בו מתמודדים שני המועמדים המובילים. בבחירות האחרונות שהתקיימו בשלהי 2009 התמודדו 12 מועמדים. לאחר בחירות צמודות הצליח הנשיא המכהן להיבחר בסיבוב השני.

תוצאות הבחירות האחרונות לנשיאות

מועמד/ת	מפלגה	סיבוב ראשון 22.11.2009	סיבוב שני 6.12.2009
Traian Băsescu	PDL	32.4%	50.3%
Mircea Geoană	PSD + PC	31.2%	49.7%
Crin Antonescu	PNL	20.0%	
Corneliu Vadim Tudor	PRM	5.6%	
Hunor Kelemen	UDMR	3.8%	
others		7.0%	

המהפכה הרומנית התרחשה בסוף שנת 1989 אשר שמה קץ לעידן הקומוניסטי ברומניה, והובילה להדחתו והוצאתו להורג של השליט הרודן "ניקולאי צ'אושסקו" ואישתו "אלנה צ'אושסקו".

המשטר הקומוניסטי ברומניה התחיל עם סילוקו של המלך מיכאי הראשון בשנת 1947. משטר זה נכפה ע"י כוחות הכיבוש הסובייטים.

רומניה בחרה להפגין עצמאות בתחום יחסי חוץ והיא הייתה המדינה הקומוניסטית היחידה ששימרה את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל.

ב-1965 צ'אושסקו עלה לשלטון, אשר ירש את המנהיג הקומוניסטי הקודם "גורגה גורדיו דז", ויחד עם אישתו שלט ביד רמה. שילטון זה גרם לדיכוי ועוני.

סביב דמותו של צ'אושסקו ואישתו אלנה הונהג פולחן אישיות משוכלל. ברחובותיה ודרכיה של רומניה הוצגו פלקטים עם דמותו ושל שניהם ועם סיסמה המרוממת אותו. רוב הספרים בחנויות ספרים וגם העיתונים היו מיוחסים לציאושסקו. אותה השיטה של פולחן אישיות הייתה שם בכלי התקשורת כאשר רוב השידורים היו הנאומים שלו ושירים פטריוטים. המשוררים והסופרים היו חייבים ליצור רק יצירות המהללות את דמותו ושילטונו. גם הדתות דוכאו ונעשו מאמצים רבים להכביד על הריטואל הדתי.

בדומה להתפרצות של הר געש, היו זעזועים מוקדמים שבישרו את המהפכה הרומנית. כבר בשלהי שנות ה-86 החלו שביתות ומהומות פועלים לא מרוצים, שמחו נגד הרעת תנאי חייהם.

ב-16 בדצמבר פרצה בעיר טימישוארה מחאה, בתגובה לניסיונם של השילטונות לסלק את מתנגז המשטר, הכומר הקלביניסטי ממוצא הונגרי לסלו טקש (Laslo Tokesh).

לפי דרישת השילטונות הבישוף הדיח אותו מתפקידו וגם שללו ממנו את הדירה שקיבל מתוקף תפקידו, כראש הכנסייה הרפורמית בעיר. חסידיו שלך טקש התגודדו סביב ביתו, ותוך זמן קצר הצטרפו עוברים ושבים וגם סטודנטים רומנים בעלי רקע דתי, כדי למנוע את סילוקו מהדירה. הכהל החל לשיר שירים אנטי קומוניסטים. תוך זמן קצר הגיע למקום כח משטרה והסקוריטאטה. בשלב זה המחאה התפשטה, ואנשי הסקוריטאטה הגיבו ברימוני גז מדמיע וזרנוקי מים. הכהל עבר אל הקתדרלה המטרופוליטנית ומשם יצאו לצעדת מחאה ברחבי העיר תוך עימותים עם כוחות הסקוריטאטה.

למחרת המחאות נמשכו. המתקהלים נכנסו לבניין העיריה והשליכו דרך החלון מסמכים של המפלגה הקומוניסטית, כתבי צ'אושסקו, וכל מה שקשור. ואז ניסו להצית את המבנה וניבלמו ע"י יחידות צבא, דבר המעיד על כך שההוראה הגיע מהסמכות הגבוהה ביותר.

הצבא לא הצליח להשליט סדר, והעיר הפכה לשדה קרב. יריות נשמעו מכל עבר. בחצות נרגעו המחאות אך ברחובות העיר נותרו בנינים הרוסים, עפר ודם.

ב-19 בדצמבר, 100.00 מפגינים כבשו את כיכר האופרה והחלו לקרוא סיסמאות נגד המשטר. לשם נשלחו רכבות עמוסות פועלים מאולטניה שימלאו את מקומם של הפועלים המקומיים, אך לבסוף גם הם הצטרפו למפגינים. השילטונות אף ניסו להסיט את העובדים שנשלחו שם בכך שהולגנים והונגרים מחריבים את העיר טימישוארה וציידו אותם באלות בכדי להכות את המפגינים. אך אלו הבינו מהר מאד מה שקורה וכך מספר המפגינים הלך והתעצם.

אירועי טימישוארה תוארו בשידורי רדיו אירופה החופשית וקול אמריקה, שידורים שהרומנים האזינו להם במחתרת, וכמוהם גם סטודנטים רומנים, שחזרו הבייתה לחופשת חג המולד.

ציאושסקו יצא לביקור באיראן והשאיר לאישתו ושני מקורביו את טיפול המהומות בטימישוארה. כשחזר ביום ה-20 בדצמבר, גילה שהמצב רק מחמיר. הוא הופיע בשידור טלוויזיה ובו גינה את המפגינים וכינה אותם "אויבי המהפכה הסוציאליסטית"

בבוקרו של ה-21 בדצמבר נעם צ'אושסקו מהמרפסת של הוועד המרכזי וגינה בחריפות את ההתקוממות בטימישוארה תוך התפארות בהשגי הסוציאליזם. והציע לעלות את השכר הכללי בסכום פעוט וחסר משמעות. תנועות פתאומיות שנוצרו בשולי הקהל ורעשים שתוארו מאוחר יותר כיריות מנשק חם ופצצות, הפכו את העצרת ההמונית לתוהו ובוהו. ההמון המבועת החל להתפזר וסוכנים הפיצו בתוך הכהל את הידיעה שהסקוריטאטה יורה בהמון, ושהתחילה

המהפכה. הם גם קראו לאנשים להצטרף למהפכה. נסיונותם של ציאושסקו ושל אישתו להרגיע את הכהל נכשלו. העצרת שינתה את אופיה והפכה למפגן מחאה. ציאושסקו, אישתו ויתר אנשי הצמרת חשו פחד ונכנסו לתוך הבניין. השידור הישיר של העצרת בטלוויזיה נקטע, אך הצופים ראו מספיק כדי להבין שמתרחש משהו יוצא דופן. ההמון התחיל להתפזר ברחובות, תוך הפיכת עיר הבירה לזירת מהפכה. עם חלוף הזמן יצאו לריבות יותר ויותר אנשים. לקראת המפגינים חסרי הנשק יצאו חיילים, טנקים והיחידה המיוחדת ללוחמה בטרור. החיילים ירו מגגות הבנינים וכלי רכבם דרסו אנשים. מכבי האש ניסו לחסום את ההמון בעזרת סילוני מים חזקים. ציאושסקו שלח אנשים לחסל את אלו שנחשבו כמסיטים. היריות נמשכו עד השעה שלוש לפנות בוקר, כשהרחובות התרוקנו לגמרי. תמונות צולמו מתוך המסוקים שנשלחו להשגיח על האיזור, וגם תיירים שהיו במגדל בית המלון "אינטרקונטיננטל" צילמו חלק מהאירועים.

נפילת ציאושסקו

בבוקרו של 22 בדצמבר ציאושסקו נטה להאמין שמאמציו לייצב את המצב ולדכא את המאומות עולים יפה. אך בשעה 7.00, אלנה, אישתו, קיבלה ידיעות על המוני פועלים שונים שמתקדמים למרכז הבירה. מתרסי המשטרה שנועדו למנוע את המעבר לא עמדו במשימתם. בשעה 9.30 הכיכר המרכזית הייתה גדושה. כוחות הבטחון, הצבא והמשטרה הופיעו שוב, אך הפעם כדי להצטרף למהפכנים. מאות אלפי מפגינים, שהתכנסו בפעם הראשונה בחייהם ביוזמתם. לאחר כמה שעות ציאושסקו ואישתו ושני נאמניו יצאו במסוק למעונו בסגוב במרחק 40 ק"מ מבוקרסט ומשם אל טרגובישטה. הצבא סגר את המרחב האווירי ותבע מהמסוק לנחות. הם נחתו ונמלטו במכונית. המכונית נעצרה במחסום שגרתה של הצבא. הזוג הובא למעצר, הם הועמדו למשפט מאולתר, מהיר מאוד, בפני "בית בין אד הוק". הם הואשמו בעבירות רבות ובהן רצח עם, ונמצאו אשמים. השניים הוצאו להורג ביום 25 בדצמבר, בטרגובישטה. סיום המשפט וההוצאה להורג שודרו בטלוויזיה הממחכתית.

פולחן האישיות של הזוג ציאושסקו

לפולחן האישיות של הזוג ציאושסקו פנים רבות. לא אחת ניתמה האם טיפוחו היה תוצר לוואי למשטר הקומוניסטי? האם מקורביו בהנהגה הם אלה שקשרו כתרים לראשו ובכך ביקשו לשאת חן בעיניו ובעיני רעייתו, ובדרך זו להתקדם בהיררכיה או לפחות לשמור על מעמד הבכיר? או שמא הייתה זו הנטייה הטבעית הטבועה מדורי דורות בעם הרומני, לסגוד למלך או למנהיג, להאדיר את שמו השכם והערב כמי שנחשב לבא כוחו של אלוהים על אדמת רומניה, לספר על מעשי גבורתו ולהציגו כבן האהוב והנערץ ביותר של העם הרומני בין אם היטיב עם העם ובין אם לאו? לכן, יש להוסיף את המנהג שנשתרש בארצות הגוש הקומוניסטי, ובמיוחד בברית המועצות, לפאר ולהאדיר את מנהיג המדינה על כל ההישגים שהושגו, אך ורק בזכות הנהגתו הטובה. לא ידוע אם אפיונים אלה יכולים להסביר כראוי את התפתחותו ההדרגתית של פולחן האישיות שהגיע בתקופת שליחותו של יוסף ברומניה לשיא חדש, שהיווה סימן היכר לשלטונו רב ההישגים (1965-1989) של ציאושסקו כמזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית הרומנית כנשיא רומניה וכמפקד העליון של צבאה. גילויים רבים היו לפולחן זה, שהלכו והסתעפו בשנות שלטונו האחרונות של ציאושסקו. ורק הבולטים שבהם יוזכרו כאן: בכנסים, בעצרות עם, בפתיחת מושבי הפרלמנט (פעמים בשנה למשך יומיים), ובמליאת המפלגה, היו הנואמים בנוכחות הזוג ציאושסקו משלבים בנאומיהם דברי שבח והודיה למנהיג ולרעייתו. בתגובה היו הנאספים, למעט השגרירים הזרים, קמים על רגליהם ומריעים ממושכות למשמע כל אזכור שמו, עד אשר היושב ראש סימן להם לחדול מכך. השגרירים הזרים שנכחו באירועים אלה, בגלריה נפרדת, נאלצו אף הם לקום על רגליהם, מטעמי נימוס. באחד האירועים נאלצו השגרירים לקום כ 54 פעם! ספירת הפעמים

הפכה לספורט דיפלומטי. הסתבר שספורט זה היה נהוג בסגל הדיפלומטי גם בתקופות שקדמו לשליחותו של שגריר ישראל ברומניה. וכשם שבברית המועצות, כאשר נואם רצה לקשט את דבריו, היה מצטט משפט רלבנטי מדברי לנין, כך היה גם הסגנון הרומני, כאשר הנואמים היו מצטטים מדברי צ'אושסקו, וקהל הנוכחים היה קם על רגליו ומריע לנואם, לשמע הציטוט מדברי נשיאו. אמצעי התקשורת נהגו להלל את תרומת צ'אושסקו להישגי ארצו ולמחשבתו המדינית היצירתית כפי שהתבטאה ביזמות רומניה בזירת האו"ם, לחיזוק השלום ולמערכת הקשרים ושיתוף הפעולה הבין לאומיים. יצירות אמנות במיוחד בשירה ובמוזיקה, עשרות אם לא מאות, שירי זמר, קטטות ושירי הלל חוברו לכבוד המנהיג. אלה התפרסמו בעיתונות, והושמעו לעיתים מזומנות, במיוחד באירועים חגיגיים. ההיסטוריוגרפיה בתקופת שלטונו של צ'אושסקו כמחוללם הגדול של השינויים בחברה הרומנית הדגישה את מרכזיותו. במוזיאון לתולדות המפלגה הקומוניסטית הרומנית בבוקורשט הוקדש מקום מועט ביותר למייסדי המפלגה ולראשיה עד עליית צ'אושסקו כשרעייתו ברקע. הוא הדין לאולם מיוחד שהקודש להאדרת דמותו במוזיאון ההיסטורי בבוקורשט, שהכיל אוסף גדול של מתנות שהזוג צ'אושסקו קיבל מאישים בעולם. הארמונות ברחבי רומניה שבהם היה הזוג צ'אושסקו מתגורר קושטו, לפי השמועה, במיטב אוצרות האמנות שהוצאו מתערוכות הקבע במוזיאונים הממלכתיים והועברו לאתרי המגורים של הזוג כדי לפארם. הדפסות רבות ויקרות של קבצים שהכילו את נאומי צ'אושסקו וכתביו הופקו, ביניהם דברים שנאמרו או נכתבו על אודותיו, ואשר היה בהם כדי להראות לעם הרומני עד כמה נערץ מנהיגם בעולם.

עדכן אחרית דבר (YNET, 21/7/2010)

"יותר מ-20 שנה אחרי שהוצאו להורג, גופותיהם של ניקולאי צ'אושסקו ורעייתו אלנה יישלפו היום (ד') ממקום קבורתם בבית העלמין הצבאי בבירת רומניה בבוקורשט, כדי לוודא את זהותם.

חתנם, מירצ'אה אופראן, הודיע על ההליך החריג, בשל ספקות שעלו לגבי האירועים שקדמו להוצאתם להורג. "היום תיערך הבדיקה של שרידיהם, שיילקחו לבדיקה. אנחנו חייבים לוודא שזה באמת הם", אמר אופראן, שהיה בעלה של בתם המנוחה, זו צ'אושסקו. לאחר הבדיקות, הגופות יוחזרו לקבר."

ההפיכה בראי הסטטיסטיקה

על פי פרסומים רשמיים של ממשלת רומניה נהרגו במהלך המהפכה:

1104 אזרחים, 543 מתוכם בבוקרסט ו-561 ביתר רחבי רומניה.
לפני ה-22 בדצמבר נהרגו 162 אזרחים, מתוכם 73 בטימישוארה, 48 בבוקרסט, ו-41 ביתר רחבי רומניה.
לאחר ה-22 בדצמבר נהרגו 942 אזרחים ומתוכם 495 בבוקרסט.

במהלך המהפכה נפצעו:

3352 אזרחים ומתוכם 1879 בבוקרסט.
לפני ה-22 בדצמבר היו 1107 פצועים, 604 מתוכם בבוקרסט.
אחרי ה-22 בדצמבר היו 2245 פצועים, 1275 מתוכם בבוקרסט.

לכוחות הבטחון הרומניים היו 325 הרוגים ו-618 פצועים.